

ХАРАКТЕРИСТИКА ТВОРЧОЇ КОМПОНЕНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТЕЙКХОЛДЕРІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

М. В. Бадіца

orcid.org/0000-0002-9487-3325

У статті розкрито теоретико-методичні засади підготовки майбутніх вихователів-стейкхолдерів закладів дошкільної освіти до професійно-творчої діяльності. У процесі аналізу літературних джерел конкретизовано сутність поняття «стейкхолдер», «підготовка стейкхолдера». Охарактеризовано специфіку змісту загальної структури ступеневої підготовки стейкхолдерів дошкільної освіти до образотворчої діяльності з дітьми. Проілюстровано актуальність методу проєктів, що дає змогу дослідити якість визначеної стратегії та спланувати перспективи освітньої траєкторії розвитку суб'єктів у межах художньо-творчої діяльності.

Ключові слова: творча компонента, професійно-творча підготовка, майбутній стейкхолдер, творча професійна діяльність, студентоцентризм, заклад дошкільної освіти.

CHARACTERIZATION OF CREATIVE COMPONENT OF VOCATIONAL TRAINING OF STAKEHOLDERS OF PRESCHOOL EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS

M. Baditsa

The article shows theoretical and methodological basics of training of future teachers-stakeholders of preschool educational establishments for professional and creative activity. General characteristics of a problem of pedagogical creativity as an aspect of personal formation of future preschool education stakeholders in the context of vocational training was shown. In the process of the analysis of literary sources the essence of the concept of a “stakeholder”, “training of a stakeholder” is specified. Specifics of the content of the general structure of a stage training of stakeholders of preschool education for fine arts with children was characterized. The algorithm of training of stakeholders for creative professional activity, which is manifested in the readiness of future educators-stakeholders to perform creative professional functions, is substantiated. The defined stages (motivational-informative, reproductive, reproductive-creative, projective-creative, corrective-reflexive one) describe the structure of training of stakeholders at higher educational establishments, provide interconnection between the subjects, determine the strategy of purposeful influence of the interested party on work. The stakeholder approach is aimed at realization of self-interest (students, teachers, educators, administration of an institution of preschool education), the effectiveness of the mechanism of meeting public needs (children, parents). The relevance of the project method, which allows to investigate the quality of a certain strategy and to plan the prospects of the educational trajectory of the development of subjects within the framework of artistic and creative activity was shown. It was proved that the quality of realization of interests of stakeholders within the limits of creative artistic and productive activity provide steady development of a creative personality in the process of his/her formation and development of the branch of management.

Keywords: creative component, vocational training, future stakeholder, creative professional activity, student-centrism, preschool educational establishment.

Сучасний розвиток України вимагає від вищої освіти фундаментальних змін. Вони спрямовані на забезпечення якості освіти, реалізацію індивідуального досвіду на засадах студентоцентрованого підходу шляхом реалізації гнучких траєкторій розвитку особистості та визнання її компетентностей. Оновлений зміст підготовки стейкхолдерів вимагає зміни методології педагогічного процесу, що допоможе цілеспрямовано формувати сучасний тип фахівця на засадах творчості.

Аналіз наукових джерел доводить, що проблема підготовки стейкхолдерів належить до економічної категорії. Відтак, класифікацію стейкхолдерів, стратегію взаємодії з ними, коло їхніх інтересів досліджували вітчизняні та зарубіжні вчені (Р. Аскоф, Л. В. Гаценко, О. В. Краковецька, Дж. Пост, Л. Престон тощо). Аналіз психолого-педагогічної літератури, сучасних досліджень переконує в доцільності розгляду обраної проблематики в педагогічній площині. Нова модель сучасного педагога характеризується сформованістю інтегральних, загальних і спеціальних компетентностей, якими має оволодіти здобувач.

Сучасний суб'єкт професійної діяльності має бути здатен розв'язувати широке коло проблем і задач шляхом розуміння їх фундаментальних основ і використовувати теоретичні та експериментальні методи

дослідження у процесі організації й реалізації педагогічної діяльності [10]. Майбутній вихователь-стейкхолдер має бути здатен задовольнити інтереси суспільства у процесі реалізації власних інтересів.

Аналіз результатів педагогічної практики студентів та показників якості роботи молодого фахівця-стейкхолдера свідчить про недостатню реалізацію педагогами дидактичних засобів активізації творчої діяльності, виявів творчої ініціативи у процесі відкриття нових знань; здатності до вибору форм творчої діяльності, методів і прийомів, способів вирішення проблем, варіативності змісту запланованого в процесі конструювання відносин з навколишнім середовищем.

Успіх професійної діяльності майбутніх фахівців-стейкхолдерів із дошкільної освіти залежить від якості змісту та результату їх підготовки у вищій школі. Майбутній вихователь-стейкхолдер закладу дошкільної освіти повинен уміти усвідомлено засвоїти основи та риси творчої діяльності (від загальної теоретичної основи знань до мисленнєвого відтворення їх часткових виявів); володіти способами творення продуктів культури (від розгляду чуттєво-конкретних видів руху об'єкта до вияву його внутрішньої практичної основи). Студент має навчитися трансформувати знання в нову ситуацію (І. Лернер [5]); помічати, відчувати та активно відтворювати красу навколишньої дійсності; образно характеризувати предмет у процесі оперування образами; розширювати можливості образного пізнання світу та способів побудови нового образу; визначати творчий потенціал особистості та забезпечити його реалізацію.

Таким чином, педагогічна діяльність викладача закладу вищої освіти має бути спрямована на організацію життєтворчості студента; формування емоційно-ціннісного ставлення майбутніх вихователів-стейкхолдерів до результатів творчого процесу; розвиток їхніх основних якостей; прогнозування перспективи професійного зростання майбутнього фахівця дошкільної освіти, окреслення індивідуальної траєкторії його розвитку у процесі творчої діяльності.

Відтак, у загальнопедагогічному аспекті, актуальність дослідження визначеного феномену зумовлена необхідністю пошуку нового підходу в підготовці педагогічних кадрів, відсутністю розгляду проблеми підготовки майбутніх вихователів-стейкхолдерів закладів дошкільної освіти в наукових джерелах.

Мета статті: розкрити особливості професійно-творчої підготовки майбутніх стейкхолдерів закладів дошкільної освіти до творчої професійної діяльності.

Аналіз сучасних досліджень дає змогу стверджувати, що в перекладі з англійської мови поняття «стейкхолдер» означає «групу підтримки чи групу впливу». Відтак, на думку Л. В. Гаценко, «стейкхолдер» – це особа чи група осіб, яка впливає на діяльність організації і бере участь у розробці пропозиції щодо підвищення ефективності підприємства [2]. На нашу думку, підготовка стейкхолдерів до професійно-творчої діяльності передбачає готовність майбутніх вихователів-стейкхолдерів до конструктивної взаємодії між суб'єктами на засадах співтворчості, спрямованої на реалізацію спільних інтересів.

Водночас, аналіз наукових праць, присвячених проблемам структури творчої діяльності (О. Клепиков [4], І. Кучерявий [4], І. Маноха, О. Пономарьов [8], В. Роменець [9] та ін.) дає змогу стверджувати, що процес творчості є інтегративним, тобто об'єднує окремі дії в струнку систему поетапно здійснюваних операцій. В. Моляко пропонує таку узагальнену структуру творчої діяльності: постановка завдання, підготовка до розв'язання, формування задуму, втілення задуму, перевірка й доопрацювання. Більшість же дослідників схилиються до визначення такої системи етапів творчої діяльності: підготовчий або первинний етап – сприйняття та усвідомлення проблеми; етап дозрівання – актуалізація опорних знань, чітке формулювання завдань; етап натхнення – усвідомлення загальної ідеї розв'язання проблеми; етап свідомої роботи – осмислення та обґрунтування отриманого рішення; етап перевірки – знаходження практичних підтверджень отриманого рішення [3; 9].

Для нас важливо зрозуміти, як відбувається підготовка майбутнього вихователя-стейкхолдера до творчої професійної діяльності за курсами та прослідкувати її динаміку.

Так, на I–II курсах формується спрямованість на пізнання структури особливостей творчої діяльності, зацікавленість процесом творення, бажання пізнавати. Відбувається формування простих творчих умінь, а також здійснюється виявлення, розкриття та осмислення студентами специфіки творчої діяльності, орієнтованої на реалізацію образотворчої компоненти; збагачення досвіду творчої діяльності; самостійне оволодіння знаннями в межах навчальних курсів «Художня праця», «Декоративне мистецтво та основи дизайну» й педагогічної практики.

На III–IV курсах забезпечується наповнення свідомості професійним змістом через організацію творчої професійно-практичної діяльності; цілеспрямовано формуються складні навички та вміння вищого та найвищого рівнів, які допомагають реалізувати знання у практичній діяльності під час виробничої практики. Зокрема: вміння пов'язати особливості створення художнього образу в мистецтві з власне художньою діяльністю дітей; адаптувати виразні засоби мистецтва живопису, графіки в такий вид образотворчої діяльності, як малювання; виразні засоби скульптури – в ліплення; вчити дітей створювати декоративні роботи за мотивами народного декоративно-ужиткового мистецтва, використовувати елементи конструкторських рішень архітектури в конструктивній творчості дітей.

На V курсі – виявляється стійкий творчий інтерес, що спонукає до самостійного перетворення змісту творчої діяльності за допомогою механізму саморегуляції. Утворення нових цінностей спрямовує особистість на досконале володіння творчими вміннями образотворчого характеру найвищого рівня. Студент – майбутній вихователь-стейкхолдер не тільки оволодіває практикою розв’язання творчих задач образотворчого характеру, а й набуває вмінь і навичок керівництва процесом вирішення образотворчих задач вихованцями.

Таким чином, беручи до уваги загальну структуру підготовки майбутніх вихователів-стейкхолдерів до творчої професійної діяльності, особливості творчої образотворчої діяльності, ми розробили алгоритм підготовки стейкхолдерів дошкільної освіти до виконання творчих професійних обов’язків і розвитку їхнього творчого потенціалу (див. табл.1).

Таблиця 1

Алгоритм підготовки стейкхолдерів до творчої професійної діяльності

Етапи підготовки, їх завдання	Етапи дослідження	Результат
1. Мотиваційно- інформаційний. Підготуватись до засвоєння знань і творчих умінь студентами через розкриття значущості умінь і професійних якостей для майбутньої професійно-творчої діяльності. Створити сприятливі умови для розвитку творчого потенціалу здобувачів. Сформувати у студентів узагальнене уявлення-образ про педагогічне мистецтво як джерело творчих пошуків (загальні та спеціальні закономірності процесу навчання та розвитку образотворчої діяльності дітей; зміст і структуру художньо-творчої діяльності вихователя закладу дошкільної освіти як організатора та супроводжувача образотворчої діяльності дитини).	I. Мотиваційно-орієнтаційний	1. Засвоєння психолого-педагогічних знань (організації художньо-творчого процесу тощо), створення позитивної мотиваційної установки на оволодіння професійно-творчими вміннями, підвищення художньо-естетичної культури. Ознайомлення з основними методичними системами, методами, прийомами, формами організації художньо-творчого процесу в закладах дошкільної освіти; теоретичними, мистецтвознавчими та методологічними основами художньо-естетичного розвитку дитини-дошкільника; технологіями художнього розвитку дітей. Сформованість потреби в образотворенні. Поява мотивації, естетичних почуттів, сформованість естетичних здібностей.
2. Репродуктивний. Вивчити предмет через розкриття сутності, яка лежить в основі часткових дій та операцій, що призводить до виникнення нових. Розвивати вміння відтворювати набуті знання у практичній діяльності, під час виконання завдань за зразком. Знаходити додаткову інформацію для досягнення поставленої мети.	II. Змістово-процесуальний	2. Орієнтація в сучасних тенденціях із художнього виховання та розвитку дошкільників, програмах і технологіях творчого розвитку дітей, оперувати сучасною мистецтвознавчою та психолого-педагогічною термінологією. Опанування творчою дією, сформованість простого творчого уміння.
3. Репродуктивно-творчий. Сприяти виникненню часткових творчих дій та умінь для виконання їх у різних видах діяльності. Фіксувати умови та результати творчої діяльності.		3. Розробка змісту образотворчої діяльності й умови її функціонування для забезпечення комплексного розвитку особистості; розвитку уміння створювати новий образ шляхом комбінування відомих елементів.
4. Проективно-творчий. Створювати умови для творчого використання знань і навичок з усвідомленням мотивів та способів їх виконання.		4. Визначати та моделювати педагогічну тактику, технологію спілкування з дитиною; стратегію розвитку особистості в різних видах образотворчої діяльності, розробляти стратегію інноваційної освітньої роботи. Сформованість загальних і спеціальних художньо-творчих умінь і професійних якостей, необхідних майбутньому вихователю-стейкхолдеру для виконання професійних обов’язків шляхом експериментування; синтезу та трансформації.
5. Коригувально-рефлексивний Розвиток перспективної рефлексії як здатності студентів виявляти і корегувати схеми можливої	III. Оцінювально-рефлексивний	5. Сформованість умінь самоконтролю, вдосконалення творчої праці, самоаналізу. Задоволення власних інтересів у відповідності з суспільними.

Відтак, запропонований в табл. 1 алгоритм підготовки майбутніх вихователів-стейкхолдерів до професійно-творчої діяльності передбачає поступову реалізацію визначеного процесу та забезпечує готовність студентів до творчого виконання завдань і художньо-творчого розвитку дошкільників.

Проілюструємо вищесказане на прикладі розробки та реалізації проекту «Розвиток образотворчих здібностей дитини в процесі дизайн-освіти» студенткою-магістранткою О. Засульською.

Актуальність представленого проекту зумовлена законодавчо-нормативною базою, інтеграційними процесами в освіті та недостатньою розробленістю методичної системи проектно-ігрового характеру. Як виявилось, інтегральність дизайну як інноваційної діяльності виявляється в синтезі художньої й технічної творчості, що відображається у змісті мистецької й технологічної діяльності.

Запропонована система реалізована в колективній та індивідуальній художньо-творчій діяльності різноманітної модифікації відповідно до умов застосування. Проект розкриває теоретичні основи реалізації проблеми та методичну систему розвитку образотворчих здібностей дитини у процесі дизайн-освіти. Реалізація проекту відбувалася поетапно (табл.2).

Таблиця 2

План реалізації проекту

№ п/п	Етапи реалізації проекту	Види діяльності (заходи)	Оформлення результатів
I	Підготовчий (аналітичний, мотиваційний)	1. Формування теми проекту. 2. Визначення мети та завдань проекту. 3. Діагностичне обстеження дітей (констатувальний етап)	Тема, мета, завдання. Результати обстеження.
II	Проектувальний (діяльнісний)	1. Програма розвитку образотворчих здібностей дітей старшого дошкільного віку. 2. Розробка тематичного плану та практичне його впровадження.	Конспекти занять, добірка технік, форм, методів, способів роботи з дітьми.
III	Підсумковий (узагальнювальний)	1. Діагностика компетентності дітей (контрольний етап). 2. Презентація проекту. 3. Розробка плану дій щодо подальшого функціонування проекту	Результати діагностування. Презентація. План дій: методичні рекомендації для реалізації програми.

На першому етапі реалізації проекту (підготовчому) майбутній вихователь-стейкхолдер визначила тему, мету, об'єкт, предмет, завдання дослідження, здійснила загальну характеристику проекту.

Відтак, основні характеристики проекту представлені в таких показниках: за тривалістю – довготривалий; структурою – комбінований; характером діяльності – пошуково-дослідницький; ступенем самостійності – творчий; змістом – художньо-естетичний; кількістю учасників – колективний.

Об'єктом дослідження є цілеспрямований освітній процес художньо-естетичного розвитку дошкільників. Предмет дослідження – образотворчі здібності дітей шостого року життя.

На нашу думку, розвиток образотворчих здібностей дошкільників буде ефективним за таких умов:

- запровадження системно культурологічного підходу, обґрунтованого теоретичними та методичними основами дизайн-освіти,
- цілісного мотиваційно-процесуального забезпечення (планування інтегрованого змісту діяльності, створення проектно-розвивального середовища, організації ефективних способів взаємодії між суб'єктами процесу).

Пропонований проєкт спрямований на:

- пробудження потреби в прекрасному;
- обізнаність дітей про світ дизайну, способи трансформації природних форм у види декору (простий та складний) та прикрашення предметів і форми;
- цілісний художньо-естетичний розвиток особистості та розвиток образотворчих здібностей;
- формування стійкого інтересу до художньо-продуктивної дизайнерської діяльності, естетичного смаку, культури художньо-естетичних потреб;
- виховання естетичної цінності – краси як засобу набуття соціального досвіду;
- становлення індивідуального стилю образотворчої діяльності.

Відповідно до мети визначено основні завдання проекту:

- теоретично обґрунтувати систему інформаційних аналогів дизайн-освіти для розвитку образотворчих здібностей у старших дошкільників у процесі проектно-ігрової діяльності;

- зорієнтувати педагогів в інформаційному полі проблеми;
- удосконалити шляхи практичного впровадження розробленого проекту, спрямованого на розвиток образотворчих здібностей дитини;
- сприяти збагаченню пізнавального досвіду дитини;
- формувати у дитини здатність творчо застосовувати знання та власний досвід у практичній діяльності;
- дослідити ефективність розвитку образотворчих здібностей у старших дошкільників у процесі дизайн-освіти.

Для визначення результативності творчого процесу в межах проектної діяльності протягом року запроваджений моніторинг рівня розвитку образотворчих здібностей дітей старшого дошкільного віку.

Другий етап реалізації проекту (проектувальний) передбачав розробку змісту програми та методичних рекомендацій для вихователів і батьків щодо її реалізації. Запропонована програма призначена для роботи з дітьми шостого року життя. Заняття тривають дев'ять місяців – з вересня по травень. Загальний обсяг – 27 занять, тривалість заняття 25 хвилин, відповідно до розподілу організації освітньо-пізнавальної діяльності закладу дошкільної освіти. Заняття проводяться два-чотири рази на тиждень. З огляду на багатозначність задатків і сенситивність періодів, забезпечується розвиток спеціальних здібностей на будь-якій анатомо-фізіологічній основі. Це актуалізує проблему цілеспрямованого розвитку здібностей у дітей у процесі дизайн-освіти.

Враховуючи думку В. П. Тименко [11], дизайн-освіту визначаємо як проектно-художню діяльність продуктивного типу. Ми погоджуємося з думкою Н. І. Луцан [6], В. П. Тименко [11], що сучасний дизайн реалізує три основні функції: соціально-культурну (мистецька дизайн-освіта), сюжетно-функціональну (технологічна дизайн-освіта), комунікативно-естетичну (академічна дизайн-освіта) [6; 11].

Пріоритетними напрямками роботи закладу дошкільної освіти щодо розвитку образотворчих здібностей дитини є оновлення змісту освітнього процесу на засадах інтеграції, створення належних умов для розкриття природних задатків, нахилів і здібностей дитини, формування готовності вихователя до інноваційної діяльності.

У нашому дослідженні змістовний компонент дизайн-освіти реалізований у міждисциплінарній, проектно-художній діяльності проблемно-пошукового типу, із синтезом художнього, технічного, дослідного видів творчості, у яких метод проектів є визначальним.

Етапи реалізації запропонованої програми (підготовчий, інформаційно-технологічний, проектувально-діяльнісний, підсумково-узагальнювальний, творчий) сприяють художньо-естетичному творчому розвитку здібностей особистості до образотворення. Поетапна орієнтовно-дослідницька діяльність під час обстеження предмета призводить до виникнення цілісного образу та контролю технічних навичок і дій як сенсорна оцінка створюваного зображення, зміни структури образотворчих здібностей. Синтез нетрадиційних технік, форм (гра-заняття, дидактичні ігри, сюжетно-рольова гра, мистецтвознавча розповідь тощо), методів, способів роботи з дітьми дають змогу розвинути в дітей рухові відчуття, зображальний рух під контролем зору та виконавську дію. Саме нетрадиційні техніки малювання створюють атмосферу розкритості, відкритості, розвивають самостійність дітей, створюють емоційно-позитивне ставлення особистості до діяльності. Запропонований інтегративний підхід на основі міждисциплінарного синтезу особистісно значущої інформації допоможе дитині отримати незабутні позитивні емоції, активізувати художній потенціал, розвинути самостійність.

Метою програми є створення умов для розвитку творчої активності, вияву художньо-мистецьких здібностей дітьми старшого дошкільного віку; виховання соціально активної, естетично розвиненої творчої особистості, здатної до самореалізації.

Завдання програми розвитку образотворчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку у процесі дизайн-освіти:

1. Розвинути емоційну чутливість, естетичне сприйняття навколишньої дійсності;
2. Розвинути візуальну пам'ять, понятійно-образне та асоціативне мислення, здатність спостерігати зміни краси навколишнього життя;
3. Розвинути вміння визначати зовнішні естетичні ознаки предметів, візуально-моторної координації (око–мислення–рука), творчих вмінь і навичок у різних видах зображення;
4. Розвинути художньо-мистецькі здібності, інтерес до процесу творення;
5. Ознайомити дітей із різними видами дизайнерської діяльності, техніками та способами створення художнього образу в процесі експериментування з різними видами матеріалу.

Реалізація поставлених завдань можлива за таких педагогічних умов:

- урахування вихователями мети та завдань розвитку образотворчих здібностей у процесі дизайнерської діяльності;

- забезпечення поетапного розвитку образотворчих здібностей у дитини старшого дошкільного віку;
- стимулювання в межах художньо-продуктивної діяльності творчої активності особистості шляхом спеціально підібраних технік, форм, методів роботи з дітьми в межах соціокультурного середовища;
- методичне забезпечення творчого процесу.

Ми вважаємо, що проєктна діяльність розширить уявлення старших дошкільників про дизайн як вид художньо-продуктивної діяльності, ознайомить дітей із різноманітністю технік, способів створення художніх образів, сформує стійкий інтерес та естетично-ціннісне ставлення дітей до процесу та результатів художньо-продуктивної діяльності дизайнерського спрямування, забезпечить розвиток художньо-мистецьких здібностей, образотворчих навичок і вмій. Відтак, визначимо зміст кожного етапу реалізації програми. На першому етапі (підготовчому) реалізації програми забезпечена мотивація учасників для розв'язання обраної проблеми, визначені техніки, форми, методи та прийоми реалізації проєктної діяльності з дітьми. Другий етап (інформаційно-технологічний) спрямований на організацію і проведення заходів щодо реалізації проєкту; створення творчої групи; організацію роботи інформаційно-консультаційного центру. Третій етап (проєктувально-діяльнісний) передбачав розвиток образної уяви, образотворчих здібностей у дітей, умінь та навичок експериментування з матеріалами, створення умов для виховання художнього смаку в дітей. На четвертому етапі (підсумково-загальнювальному) проаналізовано роботу над проєктом, проведено діагностичну роботу щодо визначення рівня розвитку образотворчих здібностей у дітей у процесі дизайн-освіти, оцінено діяльність педагогів; презентовано результативність проєктної діяльності. П'ятий етап – творчий (оцінно-рефлексивний). Автором спрогнозовані перспективи подальшого функціонування проєкту, розроблений план дій.

Відтак, запропонована система роботи з розвитку образотворчих здібностей старших дошкільників у процесі дизайн-освіти забезпечила сформованість у дітей стійкого інтересу до форм художньо-продуктивної діяльності, емоційно-ціннісне ставлення до процесу та продуктів дизайнерської діяльності, культуру споживання. Проте, розширились уявлення дошкільників про дизайн як вид художньо-продуктивної діяльності, техніки, способи створення художніх образів; удосконалено вміння дітей застосовувати набуті знання у практичній діяльності.

Науково обґрунтовані О. Засульською методичні основи початкової дизайн-освіти в межах проєктно-ігрової діяльності забезпечили сформованість інформаційної культури учасників творчого процесу на основі системи інформаційних аналогів.

Висновки. Отже, сформованість компонентів педагогічно творчої діяльності та специфіки професійних дій у майбутнього вихователя-стейкхолдера в галузі художньо-естетичного розвитку дошкільників у межах дизайн-освіти сприяють успішній реалізації освітньої політики. Реалізація завдань інноваційного і творчого характеру забезпечують якість, гнучкість і мобільність освітнього процесу в закладах дошкільної освіти. Відтак, стейкхолдерський підхід сприяє якісним взаємовідносинам між учасниками творчого процесу відповідно до їхніх інтересів і освітніх потреб.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямку вбачаємо в розвитку пізнавальних інтересів стейкхолдерів відповідно до освітньої стратегії закладу, механізмів їхньої реалізації.

Література

1. Бондар В. І. Теорія і технологія управління процесом навчання в школі / В. І. Бондар. – К.: ФАДА ЛТД, 2000. – 191 с.
2. Гаценко Л. В. Теорія зацікавлених сторін (стейкхолдерів) : історія розвитку та проблемні питання для подальших досліджень / Л. В. Гаценко // Водний транспорт. – 2016. – Вип. 1. – С. 156-160. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vodt_2016_1_27
3. Энгельмейер П. К. Теория творчества / П. К. Энгельмейер. – СПб. : Образование, 1910. – 216 с.
4. Клепиков О. І. Основи творчості особи : навч. посіб. / О. І. Клепиков, І. Т. Кучерявий. – К.: Вища школа, 1996. – 295 с.
5. Лернер И. Я. Дидактические основы методов обучения / И. Я. Лернер. – М. : Педагогика, 1981. – 186 с.
6. Луцан Н. І. Декоративно-прикладне мистецтво та основи дизайну: навч. посіб. / Н. І. Луцан. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2009. – 172 с.
7. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі : підручник / Сухорукова Г. В., Дронова О. О., Голота Н. М., Янцур Л. А.; за заг. ред. Г. В. Сухорукової. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2010. 376 с.
8. Пономарёв Я. А. Психология творчества и педагогика / Я. А. Пономарёв. – М. : Педагогика, 1976. – 279 с.
9. Роменец В. А. Воспитание творческих способностей у студентов (на украинском языке) / В. А. Роменец. – К. : Вища школа, 1973. – 97 с.
10. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). – К. : ТОВ «ЦС», 2015. – 32 с.
11. Тименко В. П. Початкова дизайн-освіта: теорія і практика формування конструктивних умінь особистості / В. П. Тименко. – К. : Педагогічна думка, 2010. – 380 с.

References

1. Bondar V. I. Teoriya i tehnologiya upravlinnya procesom navchannya v shkoli / V.I.Bondar.– K.: FADA LTD, 2000.– 191 s.
2. Gacenko L. V. Teoriya zacikavleny`x storin (stejkxolderiv) : istoriya rozvy`tku ta problemni py`tannya dlya podal`shy`x doslidzhen` / L. V. Gacenko //Vodny`j transport. – 2016. – Vy`p. 1. – S. 156-160. – Rezhy`m dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vodt_2016_1_27
3. Engel'mejer P. K. Teoriya tvorchestva / P. K. Engel'mejer. – SPb. : Obrazovanie, 1910. – 216 s.
4. Klepikov O. I. Osnovy` tvorchoosti osoby` : navch. posib. / O. I. Klepikov, I. T. Kucheryavy`j. – K. : Vy`shha shkola, 1996.
5. Lerner I. YA. Didakticheskie osnovy metodov obucheniya / I. YA. Lerner. – M. : Pedagogika, 1981. – 186 s. – 295 s.
6. Luczan N. I. Dekoraty`vno-pry`kladne my`stecztvo ta osnovy` dy`zajnu: navch. posib. – K. : Vy`davny`chy`j Dim «Slovo», 2009. – 172 s.
7. Obrazotvorche my`stecztvo z metody`koyu vy`kladannya v doskil`nomu navchal`nomu zakladi : pidruchny`k / Suxorukova G. V., Dronova O. O., Golota N. M., Yanczur L. A.; za zag. red. G. V. Suxorukovoyi. – K. : Vy`davny`chy`j Dim «Slovo», 2010. – 376 s.
8. Ponomaryov YA. A. Psihologiya tvorchestva i pedagogika / YA. A. Ponomaryov. – M. : Pedagogika, 1976. – 279 s.
9. Romenec V. A. Vospitanie tvorcheskih sposobnostej u studentov (na ukrainskom yazyke) / V. A. Romenec. – K. : Vishcha shkola, 1973. – 97 s.
10. Standarty` i rekomendaciyi shhodo zabezpechennya yakosti v Yevropejs`komu prostori vy`shhoji osvity` (ESG). – K. : TOV «CzS», 2015. – 32 s.
11. Ty`menko V. P. Pochatkova dy`zajn-osvita: teoriya i prakty`ka formuvannya konstrukty`vny`x umin` osoby`stosti. – K. : Pedagogichna dumka, 2010. – 380 s.

УДК 338.147

DOI 10.31652/2415-7872-2020-61-105-111

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО МЕНЕДЖЕРА ЯК ЧИННИК ВИЗНАЧЕННЯ ВИМОГ ДО ЙОГО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

О. В. Василюшина

У статті розглядаються різні підходи до розуміння феномену управління. Наголошується на тому, що це – елемент, функція організованих систем, що забезпечують збереження певної структури, підтримання режиму діяльності, реалізацію програм, мети діяльності. Зазначено, що у вітчизняній науці термін «управління» потрактовується з трьох позицій: як діяльність; як вплив однієї системи на іншу, однієї людини на іншу або групу; як взаємодія суб'єктів. Розглянуті принципи, характерні для сучасного управління, що обумовлюють демократичні, гнучкі способи взаємодії і водночас орієнтацію на отримання ефективних результатів діяльності. Проаналізовані склад і структура управлінської діяльності. Запропоновано визначення управлінської діяльності менеджера. Вказані специфічні особливості управлінської діяльності менеджера.

Ключові слова: управління, управлінська діяльність, особливості управлінської діяльності, менеджер, професійна підготовка майбутніх менеджерів.

FEATURES OF MANAGEMENT ACTIVITIES OF THE MODERN MANAGER AS A FACTOR OF DETERMINING THE REQUIREMENTS FOR HIS PROFESSIONAL TRAINING

O. Vasilishina

The article discusses different approaches to understanding the phenomenon of control. It is emphasized that this is an element, a function of organized systems, ensuring the preservation of a certain structure, maintaining the mode of activity, implementation of programs, goals of activity. It is stated that management is broadly understood to mean a continuous process of influencing a management entity to achieve optimum results at the least time and resources. Attention is drawn to the fact that in domestic science the term "management" is interpreted from three positions: as an activity; as the influence of one system on another, one person on another or a group; as the interaction of the subjects. Requirements for managers at different levels are analyzed: general knowledge in enterprise management; competence in production technology issues; possession of entrepreneurship skills, ability to manage the situation in the markets, to take initiative and to actively redistribute the resources of the organization in the most profitable areas; making informed and competent decisions based on coordination with (lower level) executives and employees; ability to predict trends in the economic environment, etc. The principles that characterize modern governance, which determine democratic, flexible ways of interaction, and at the same time, the orientation towards effective performance, are considered. It is noted that in the sphere of education there is a completely different approach to the problem of management, which consists in focusing on the priority of interests of the individual and creating the most favorable conditions for its diverse development, as well as taking into account the principles